

Financováno
Evropskou unií

Operační program
Zaměstnanost plus

HOUSING FIRST: 2 ROKY PO NASTĚHOVÁNÍ

Vyhodnocení vývoje změn u zabydlených domácností
v projektech Operačního programu Zaměstnanost

Květen 2024

VYPRACOVALO:

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
oddělení evaluací

KONTAKTNÍ OSOBY:

Mgr. Zuzana Černá, zuzana.cerna1@mpsv.cz
Ing. Ondřej Vrba, ondrej.vrba@mpsv.cz

OBSAH

1	MANAŽERSKÉ SHRNU TÍ.....	3
2	CÍL STUDIE A METODOLOGIE	5
3	SETRVÁNÍ V BYDLENÍ.....	7
3.1	Délka setrvání v poskytnutém bydlení	7
3.2	Důvody ukončení bydlení	10
4	VÝVOJ ŽIVOTNÍ SITUACE DOMÁCNOSTÍ	11
4.1	Bydlení.....	12
4.2	Podpora.....	13
4.3	Zdraví	15
4.4	Zaměstnání a finance	15
4.5	Sociální inkluze a komunitní integrace	17

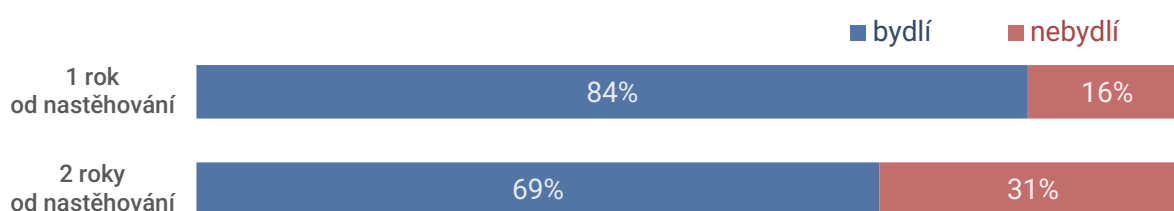
1 MANAŽERSKÉ SHRNU TÍ

VÝZVA Č. 108 OPZ: PODPORA PROGRAMU HOUSING FIRST (BYDLENÍ PŘEDEVŠÍM)

Cílem výzvy byla stabilizace bytové situace podpořených osob a nastartování dalších změn ve zkvalitnění života. Podporovány byly nejohroženější skupiny obyvatel v bytové nouzi – osoby s duševním onemocněním, závislostmi na návykových látkách, s nedávnou zkušeností s domácím násilím, žijící bez střechy nebo osoby diskriminované na trhu s bydlením (např. Romové) aj.

SETRVÁNÍ V POSKYTNUTÉM BYDLENÍ

V době jednoho roku od nastěhování setrvalo v poskytnutém bydlení 84 procent domácností. V době dvou let od nastěhování zůstalo bydlet 69 procent domácností.

Pokud se zaměříme pouze na domácnosti, kterým se nedařilo plnit podmínky nájemní smlouvy (tj. neodstěhovaly se z vlastních důvodů), **bydlení si v období 2 let od nastěhování neudrželo 17 procent domácností.**

V **polovině případů** bylo bydlení ukončeno z důvodu **neplnění podmínek nájemní smlouvy** – dluhu na nájemném nebo porušování domovního řádu. Ve třetině případů došlo k ukončení bydlení z důvodů na straně zabydlené domácnosti (nájemníka), v 10 procentech případů šlo o úmrtí.

U **rodin s dětmi** v polovině případů docházelo k ukončení bydlení **z důvodu na straně domácnosti**. U jednotlivců se osobní důvody objevovaly minimálně (6 procent), u této skupiny převažovalo nedodržování podmínek nájemní smlouvy (68 procent).

PLNĚNÍ VYBRANÝCH PODMÍNEK NÁJMU

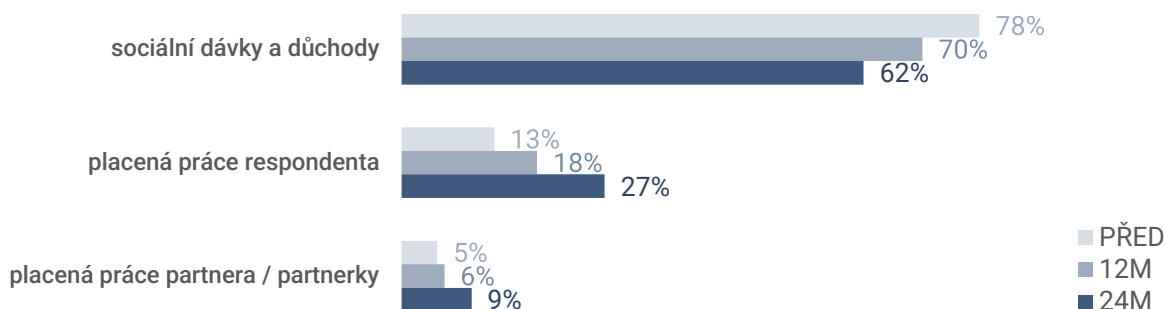
Dva roky po nastěhování se oproti stavu po jednom roce zvýšil podíl respondentů, kteří vnímali potíže s plněním vybraných podmínek nájemní smlouvy. **Přibylo domácností, které měly potíže se včasným hrazením nájemného a nevytvářením dluhu – po jednom roce uvedlo tento 20 procent respondentů, po dvou letech 30 procent.**

Pomoc s uhrazením nájmu z **garančního či krizového fondu** za dva roky bydlení využilo **24 procent domácností**. Šest procent domácností získalo tuto finanční podporu v prvním i druhém roce bydlení.

Mírně vzrostly i podíly respondentů se všemi dalšími sledovanými potížemi týkajícími se plnění nájemní smlouvy – naplňováním podmínky, aby byt neobývaly osoby bez oprávnění k jeho užívání; hrazením způsobených škod a s údržbou bytu či domu; a s dodržováním nočního klidu a bezkonfliktním soužitím se sousedy.

HLAVNÍ ZDROJ PŘÍJMU DOMÁCNOSTÍ

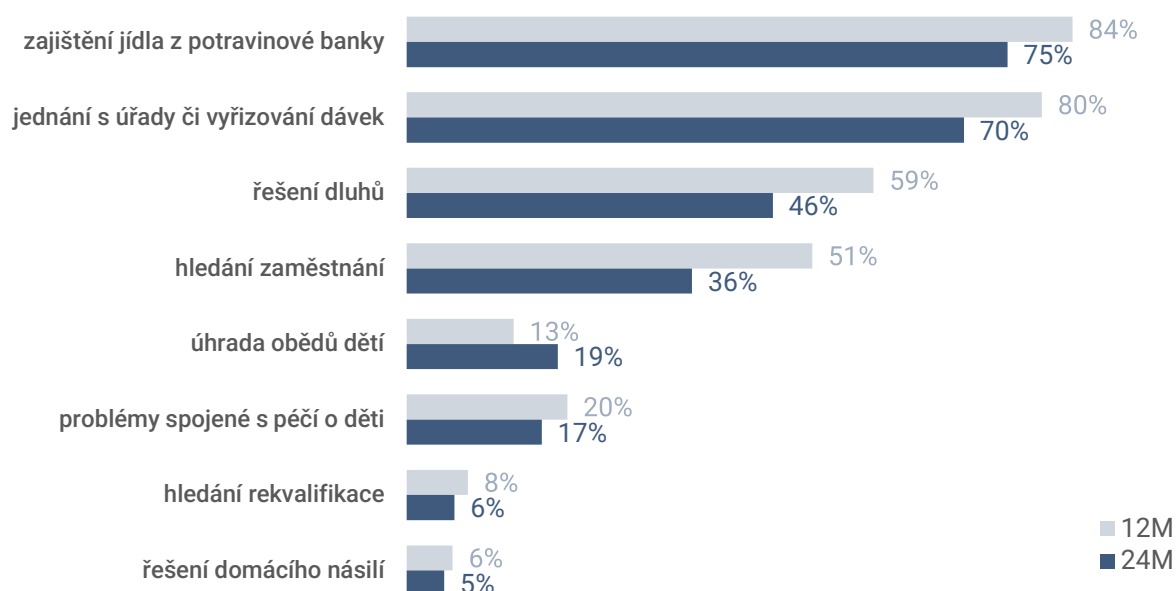
Setrvale klesal podíl respondentů, kteří uvedli jako hlavní zdroj domácnosti sociální dávky nebo důchody (ze 78 procent před nastěhováním až na 62 procent dva roky po nastěhování). **Naopak kontinuálně rostl podíl placené práce respondenta jako hlavního příjmu (ze 13 procent před nastěhováním postupně na 18 procent jeden rok po nastěhování až na 27 procent dva roky po nastěhování). Větší skok v tomto směru nastal až během druhého roku zabydlení.**

VYUŽÍVÁNÍ PODPŮRNÝCH SLUŽEB

Využívání podpůrných služeb zabydlenými domácnostmi mělo v průběhu času klesající tendenci. Mezi situací jeden rok po nastěhování a stavem dva roky po nastěhování se snížil podíl respondentů, kteří využívali všechny sledované druhy sociální podpory až na úhradu obědů dětí.

Během prvních 12 měsíců v sociálním bytě využilo jednu až dvě podpůrné služby 32 procent domácností, 3 a více 65 procent, žádnou podporu nevyužila 3 procenta. Během dalších 12 měsíců využilo jednu až dvě podpůrné služby 43 procent domácností, 3 a více 49 procent, žádnou podporu nevyužilo 8 procent.

Pouze **10 procent zástupců zabydlených domácností odpovědělo, že již nepotřebuje schůzky či konzultace se sociálním pracovníkem** a zvládá vše řešit vlastními silami.

2 CÍL STUDIE A METODOLOGIE

Tato studie **navazuje na předchozí dvě výzkumné zprávy o zabydlených domácnostech** ve výzvě č. 108 Operačního programu Zaměstnanost (OPZ): **Podpora programu Housing First (Bydlení především)** – konkrétně na zprávu o charakteristikách zabydlených domácností¹ a na zprávu o změnách u zabydlených osob po roce od nastěhování². Hlavním cílem všech částí výzkumu je vyhodnotit situaci zabydlených domácností a zmapovat, v jakých oblastech u nich došlo ke změnám po získání standardního bydlení a intenzivní podpoře prostřednictvím sociální práce.

První část aktuální zprávy „Setrvání bydlení“ se zabývá setrváním domácností v poskytnutém bydlení a důvody ukončení nájmu. Pro vyhodnocení setrvání v bydlení byli realizátoři projektů ve výzvě č. 108 OPZ osloveni s žádostí o aktualizaci informací o zabydlených domácnostech (nejedná se tedy o data, která by byla součástí dotazníkového šetření u zabydlených domácností). V rámci oslovení se podařilo získat odpovědi od 10 realizátorů (ve výzvě jich bylo celkově podpořeno 13). Data byla aktualizována k 31. 12. 2023. Informace jsme získali za 221 domácností, což představuje 80 procent zabydlených domácností v rámci výzvy.³

Pro jednodušší a přehlednější pojetí jsme úmrtí osoby-jednotlivce uváděli mezi důvody ukončení bydlení.⁴ Otázkou je, zda ne/započítávat do těchto statistik osoby, které zemřely (týká se především domácností jednotlivců, k úmrtí může docházet i u vícečlenných domácností, tam ale úmrtí jedné osoby nemusí nutně znamenat ukončení bydlení, protože v bytě mohou nadále bydlet další členové domácnosti).

V těchto výpočtech jsme přestěhování do jiného bytu poskytnutého v rámci projektu nepočítali jako ukončení bydlení, protože bydlení ve spolupráci s realizátorem pokračovalo, pouze v jiném bytě. K přestěhování může docházet z mnoha důvodů – nevhodná lokalita, špatné vztahy se sousedy apod. Přestěhování do jiného bytu tedy nemusí být nutně vinou zabydlené domácnosti. Další otázkou je pak poskytování tzv. druhých šancí, to jsme v této studii nesledovali.

Druhá část zprávy „Vývoj životní situace domácností“ vyhodnocuje data z dotazníkového šetření⁵ se zabydlenými domácnostmi po 24 měsících od nastěhování do sociálního bytu. Zpracovány byly odpovědi 104 respondentů, se kterými byly vyplněny dotazníky ve všech třech časových bodech – před nastěhováním do sociálního bytu, jeden rok po nastěhování a dva roky po nastěhování. Zpráva o charakteristikách zabydlovaných domácností (z dotazníku před nastěhováním do sociálního bytu) zpracovává data za 255 osob, zpráva vyhodnocující změny u zabydlených domácností po jednom roce vychází z dat od 192 osob. Nejpresnější informace o charakteristikách všech

¹ Dostupné zde: [Housing First: Charakteristika zabydlených domácností](#)

² Dostupné zde: [Housing First: Změny u zabydlených domácností rok po nastěhování](#)

³ Rozložení typu zabydlených domácností, za které máme aktualizovaná data, odpovídá rozložení všech zabydlených domácností. Domácnosti jednotlivců tvořily 33 procent všech zabydlených domácností, v rámci aktualizovaných dat tvoří 32 procent. Rodiny s dětmi tvořily 56 procent všech zabydlených domácností, v rámci aktualizovaných dat tvoří 53 procent. Domácnosti více dospělých osob tvořily 12 procent všech zabydlených domácností, v rámci aktualizovaných dat tvoří 14 procent.

⁴ I samotný pojem ukončení bydlení není zcela jednoznačný. Ve studii používáme „ukončení bydlení“ jako zjednodušený a doufáme, že i srozumitelný pojem. Kdybychom chtěli být precizní, což by vyžadovalo větší detaily evidence ze strany realizátorů, sledovali bychom termíny dvou událostí – a to datum, ke kterému byla ukončena nájemní smlouva a reálné datum odstěhování z bytu. V praxi předpokládáme, že se může jednat o dvě rozdílná data s různým intervalem. To jsme zkusili zohlednit v pravidelném monitoringu zabydlených domácností v rámci navazujících výzev č. 007 a 101 OPZ+.

⁵ Tazatelé v dotazníkovém šetření byli sociální pracovníci/členové realizačních týmů projektů, kteří byli v kontaktu s podpořenou domácností. Podrobnější informace k metodologii výzkumu si můžete přečíst v předchozích dvou výzkumných zprávách.

zabydlovaných domácností jsou tedy v první zprávě, o změnách životní situace domácností po jednom roce ve druhé zprávě.

Tato studie zkoumá změny u zabydlených pouze na vzorku 104 osob, od kterých jsme získali **data ze všech tří dotazníků do konce roku 2023. Výsledky hodnocených aspektů života v okamžiku před nastěhováním a po jednom roce tedy plně neodpovídají hodnotám z předešlých zpráv.** Důvodem je mírně odlišné složení aktuálního vzorku respondentů (viz níže kapitolu 4 Vývoj životní situace domácností). **Hlavním cílem této studie je sledování trendu změn u zabydlených domácností po dalším roce od nastěhování** (tedy jak se vyvíjela jejich životní situace mezi jedním rokem a dvěma lety od nastěhování), což daný vzorek a získaná data plně umožňují.

Ambicí této zprávy není vyhodnotit všechny tematické oblasti dotazníkového šetření, které jsou zpracované v předešlých zprávách, chce k nim přinést dovětek. **Pro zpracování byly vybrány proměnné, které považujeme pro sledování v delším časovém období jako klíčové, a ty, u kterých jsme zaznamenali významnější změny.**

V rámci výzvy č. 108 OPZ bylo podpořeno 13 projektů, které byly realizovány obcemi a neziskovými organizacemi v různých částech České republiky. V projektech byli zabydlováni jednotlivci, rodiny s dětmi i vícečlenné domácnosti bez dětí, které se potýkají s vícečetnými problémy a potřebují intenzivní podporu prostřednictvím sociální práce. Osoby a rodiny byly zabydlovány do bytů ve vlastnictví obcí, ale i do bytů od soukromých pronajímatelů.⁶

Projekty byly realizovány v období od srpna 2019 do září 2022, což je období, které výrazně zasáhla pandemie nemoci covid-19 a všechna opatření, která s ní byla spojená. Toto specifické období s sebou neslo mnoho dopadů na běžné fungování lidí – omezení pohybu, návštěv či prodeje v obchodech, přechod na distanční výuku aj. Lze předpokládat, že pandemie měla vliv i na situaci zabydlených osob a rodin v projektech Housing First.

⁶ Podrobnější informace o přístupu Housing First i nastavení výzvy č. 108 OPZ si můžete přečíst v předchozích dvou výzkumných zprávách.

3 SETRVÁNÍ V BYDLENÍ

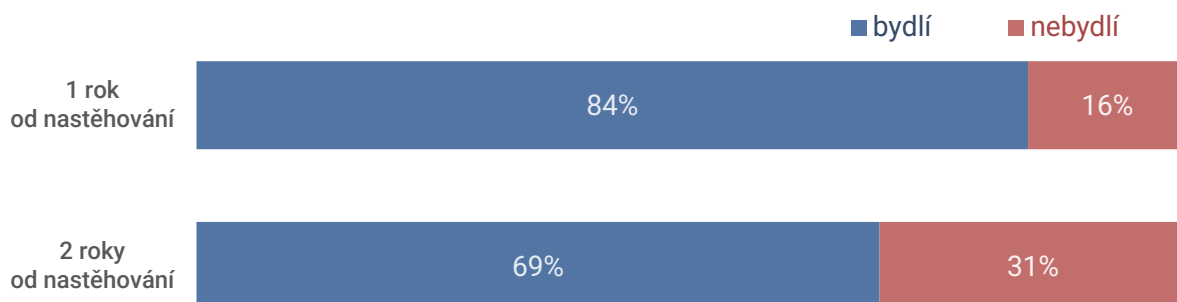
3.1 Délka setrvání v poskytnutém bydlení

U většiny domácností (96 procent), za které jsme získali aktualizované informace, uplynuly 2 roky od nastěhování.⁷ V době **jednoho roku od nastěhování** setrvalo v poskytnutém bydlení **84 procent domácností**. V době **dvou let od nastěhování** zůstalo bydlet **69 procent domácností**.⁸

GRAF 1

SETRVÁNÍ V POSKYTNUTÉM BYDLENÍ (I)

Výsledky na vzorku domácností, které bydlely minimálně 2 roky

N=212

Zdroj: aktualizace informací o zabydlených domácnostech od realizátorů 2024

Pokud se zaměříme pouze na domácnosti, kterým se nedařilo plnit podmínky nájemní smlouvy (tj. neodstěhovaly se z vlastních důvodů), **bydlení si v období 2 let od nastěhování neudrželo 17 procent domácností**.

V projektech docházelo k tomu, že se lidé stěhovali z bytu i z vlastních důvodů (např. odstěhování do jiného města, návrat k rodině z důvodu nepřipravenosti na vlastní bydlení nebo pociťované osamělosti). **Neudržení bydlení lze chápat tak, že lidé chtěli v bytě dále bydlet, ale nedařilo se jim pro to splňovat všechny podmínky** (především nevytváření dluhu na nájemném, dodržování domovního řádu). V tomto pojetí do neudržení bydlení nespádají domácnosti, které se stěhovaly z vlastních důvodů.

⁷ Používáme termín datum nastěhování, jelikož se jedná o konkrétní časový okamžik, kdy došlo k nastěhování do bytu. Obecně se používá také pojem zabydlení, ale období zabydlení může být delší a nemá jasné časové vymezení, proto jej v této části nepoužíváme.

⁸ Jedná se o stejnou tendenci, jakou jsme uváděli v rámci vyhodnocení dotazníku po roce od nastěhování, kde nám na menším vzorku (125 domácností) vycházelo, že 2 roky od nastěhování setrvalo v bydlení 71 procent domácností. Studie je dostupná [ZDE](#), str. 19.

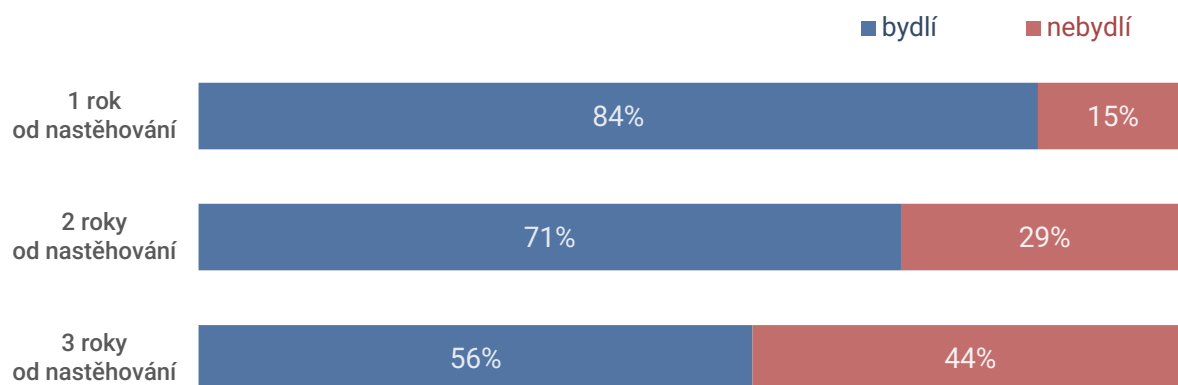
U více než poloviny domácností (60 procent) uplynuly ke konci roku 2023 od nastěhování 3 roky a déle. U tohoto vzorku jsme se podívali na to, jak vypadá jejich situace 3 roky od nastěhování. Na informacích o setrvání v bydlení v období jednoho a dvou let od nastěhování si můžeme ověřit, že má tento vzorek stejnou tendenci, jakou pozorujeme v datech výše.

V době 3 let od nastěhování setrvalo v poskytnutém bydlení 56 procent domácností. V grafu lze pozorovat, že **každý rok ukončilo nájem přibližně 15 procent domácností.**

GRAF 2

SETRVÁNÍ V POSKYTNUTÉM BYDLENÍ (II)

Výsledky na vzorku domácností, které bydlely minimálně 3 roky

N=133

Zdroj: aktualizace informací o zabydlených domácnostech od realizátorů 2024

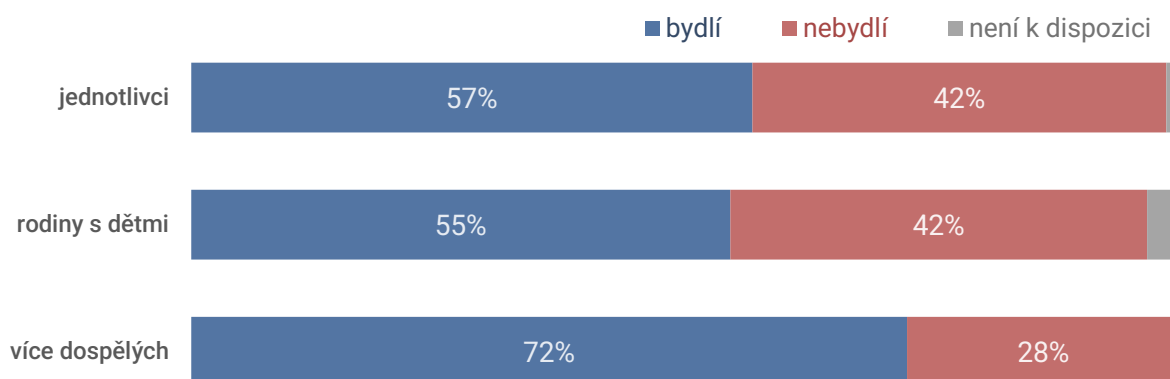
Dále jsme se zaměřili na ukončení nájmu v poskytnutém bytě podle typu domácnosti. V grafu níže uvádíme výsledky bez ohledu na délku bydlení. Jedná se o informaci, zda domácnost zabydlená v rámci výzvy setravává v bydlení k 31. 12. 2023.

U jednotlivců i rodin s dětmi můžeme pozorovat velmi podobný podíl domácností, které zůstaly bydlet. U domácností, které tvořilo více dospělých, můžeme pozorovat vyšší podíl těch, kteří si udrželi bydlení, jedná se však o menší vzorek domácností, což může mít na daný výsledek vliv.

GRAF 3

SETRVÁNÍ V POSKYTNUTÉM BYDLENÍ (III)

Výsledky podle typu domácnosti k 31. 12. 2023

N (jednotlivci) = 74, N (rodiny s dětmi) = 121, N (více dospělých) = 29

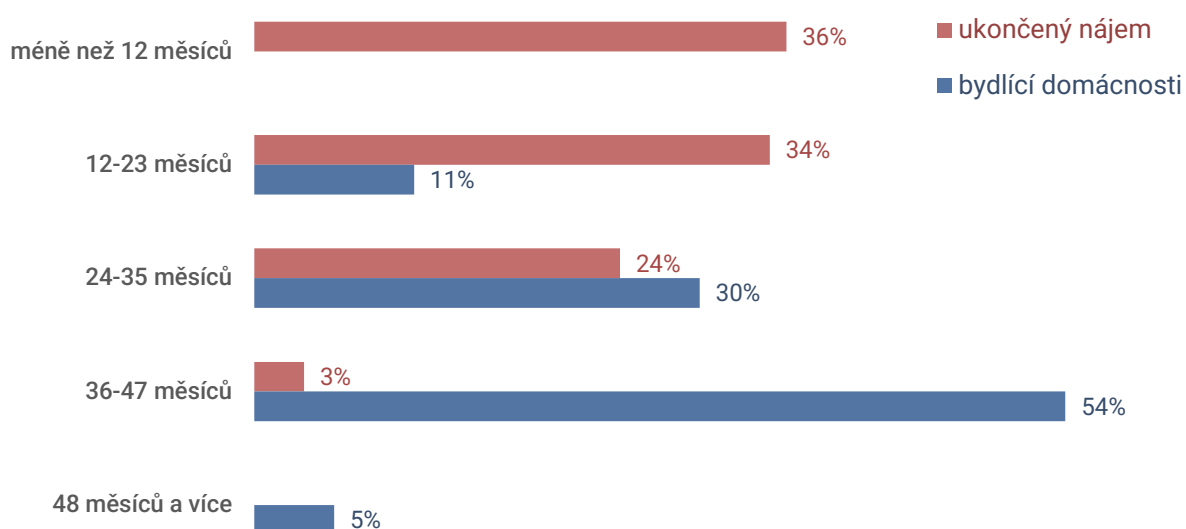
Zdroj: aktualizace informací o zabydlených domácnostech od realizátorů 2024

V grafu níže uvádíme délku bydlení u domácností, které pokračují v bydlení, a u domácností, kde došlo k ukončení bydlení. Graf odráží dobu realizace projektů, domácnosti byly zabydlovány od srpna 2019 do července 2022, proto můžeme pozorovat, že některé domácnosti bydlely ke konci roku 2023, kdy došlo k poslední aktualizaci, již 4 roky a déle.

GRAF 4

DÉLKA BYDLENÍ DOMÁCNOSTÍ

Výsledky pro domácnosti pokračující v bydlení a s ukončeným nájmem k 31. 12. 2023

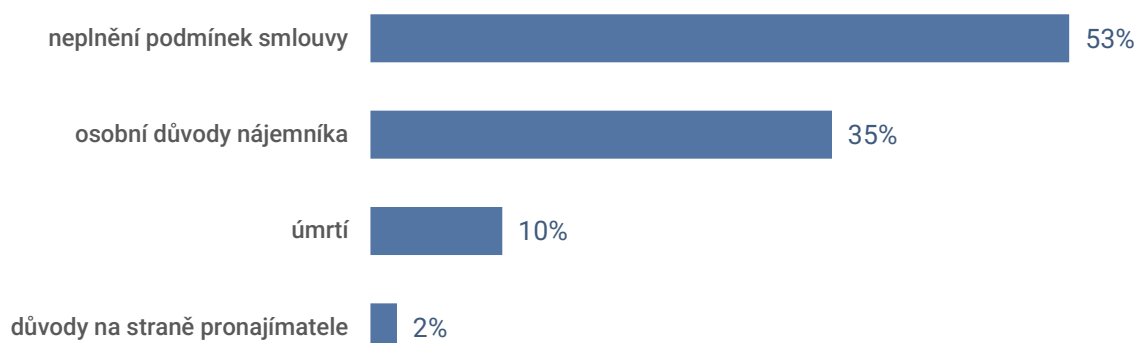
N (bydlící) = 129, N (ukončené) = 90, 2 chybějící informace
Zdroj: aktualizace informací o zabydlených domácnostech od realizátorů 2024

3.2 Důvody ukončení bydlení

Pokud se podíváme blíže na skupinu domácností, které v bydlení nesetrvaly bez ohledu na to, jak dlouho v bytě bydleli, v **polovině případů** bylo bydlení ukončeno z důvodu **neplnění podmínek nájemní smlouvy** – dluhu na nájemném nebo porušování domovního řádu. Ve třetině případů došlo k ukončení bydlení z důvodů na straně zabydlené domácnosti (nájemníka), jednalo se například o přestěhování za novým partnerem, do jiného města, nepřípravenost na samostatné bydlení aj. Ve třech případech hrálo roli nastoupení do výkonu trestu odnětí svobody.⁹

GRAF 5

DŮVODY UKONČENÍ BYDLENÍ (I)

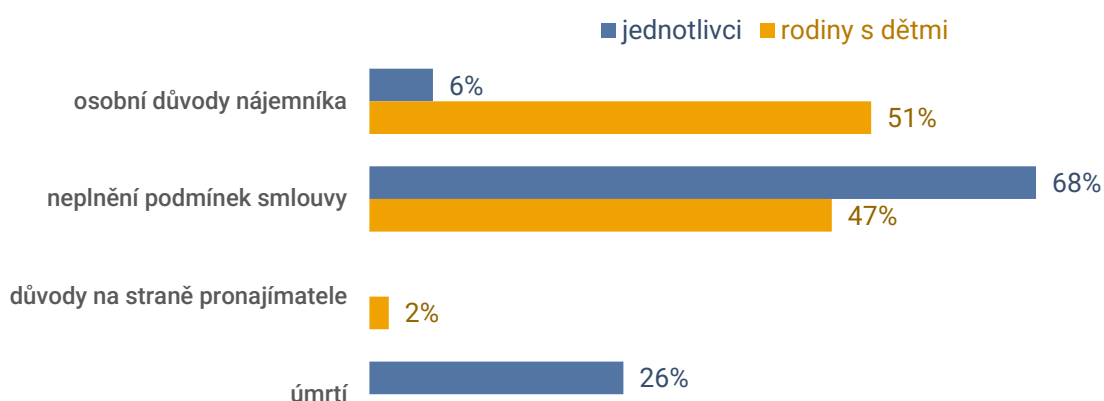
N=89, 3 chybějící informace

Zdroj: aktualizace informací o zabydlených domácnostech od realizátorů 2024

V důvodech pro ukončení bydlení můžeme sledovat **rozdíly mezi rodinami s dětmi a jednotlivci**. U rodin s dětmi v polovině případů docházelo k ukončení bydlení z důvodu na straně domácnosti. U jednotlivců se osobní důvody objevovaly minimálně (6 procent), u této skupiny převažovalo nedodržování podmínek nájemní smlouvy (68 procent).

GRAF 6

DŮVODY UKONČENÍ BYDLENÍ (II)

N (jednotlivci) = 31, N (rodiny s dětmi) = 49, 2 chybějící informace

Zdroj: aktualizace informací o zabydlených domácnostech od realizátorů 2024

⁹ Z důvodu nízkého počtu případů zařazeno do kategorie „osobní důvody nájemníka“.

4 VÝVOJ ŽIVOTNÍ SITUACE DOMÁCNOSTÍ

Do sledování vývoje životní situace před nastěhováním, jeden rok a dva roky po nastěhování vstoupil vzorek 104 respondentů (zástupců zabydlovaných domácností). Za každou domácnost odpovídal jeden její člen, ve všech časových okamžicích stejná osoba. **U domácností s dětmi se jednalo o pečující osobu (nejčastěji matky), u domácností bez dětí byl primárně vybírán hlavní žitel domácnosti** (nejčastěji osoba, na kterou je napsána nájemní smlouva).

Vzorek respondentů, který vstoupil do porovnání, měl následující charakteristiky:

TABULKA 1

CHARAKTERISTIKY VZORKU RESPONDENTŮ

Vícečlenná domácnosti: 60 % Jednočlenné domácnosti: 40 %
Ženy: 63 % Muži: 37 %
Průměrný věk: 48 let
Základní vzdělání: 58 % Středoškolské vzdělání bez maturity: 38 %
35 % respondentů vypadá či o sobě říká, že je z romské komunity

Oproti vzorku respondentů z vyhodnocení životních změn po roce od nastěhování je v aktuální studii rozložení charakteristik respondentů mírně odlišné¹⁰ – výraznější zastoupení mají např. jednočlenné domácnosti.

Z hlediska zastoupených **charakteristik indikujících potřebu komplexní podpory** na našem aktuálním vzorku bylo v době stěhování do sociálního bytu 37 procent zástupců domácností v pozici samoživitele či samoživitelky, u 37 procent respondentů zjistili klíčoví pracovníci zkušenost s domácím násilím, 31 procent zástupců domácností se dle klíčových pracovníků potýkalo s duševním onemocněním. U 19 procent respondentů se vyskytovala invalidita, u 17 procent závislost na návykových látkách včetně alkoholu. U 9 procent podpořených domácností akutně hrozilo umístění dítěte či dětí do ústavní péče v souvislosti s nevhodnými bytovými podmínkami.

Z hlediska zkušenosti s různými **typy nevyhovujícího bydlení a institucionálních zařízení** respondenti nejčastěji za svůj život pobývali alespoň nějaký čas v ubytovně (70 procent respondentů) nebo v azylovém domě (54 procent). Přímo na ulici pak nějaký čas žilo 47 procent dotazovaných zástupců zabydlovaných domácností.¹¹

¹⁰ V rámci vzorku 192 respondentů z vyhodnocení životních změn po roce od nastěhování (*Housing First: Změny u zabydlených domácností rok po nastěhování*) bylo rozložení charakteristik respondentů následující: vícečlenné domácnosti: 67 procent, jednočlenné domácnosti: 33 procent, ženy: 69 procent, muži 31 procent, základní vzdělání: 63 procent, středoškolské vzdělání bez maturity: 31 procent, 36 procent respondentů vypadá či o sobě říká, že je z romské komunity.

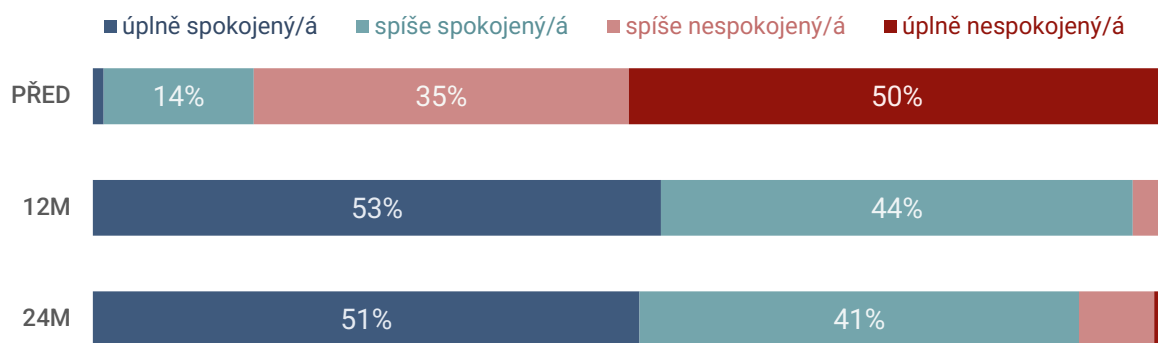
¹¹ Ve vyhodnocení životních změn po roce od nastěhování byl podíl respondentů se zkušeností s bydlením na ulici menší – 39 procent. Indikuje to, že v aktuálním vzorku je více osob s potřebou intenzivní podpory.

4.1 Bydlení

Spokojenost podpořených domácností s bydlením po přestěhování do sociálního bytu výrazně vzrostla. V předchozím bydlení bylo spokojeno 15 procent respondentů, 12 měsíců od nastěhování bylo spokojeno 97 procent respondentů. **Po dvou letech od nastěhování spokojenost mírně klesla**, podíl spokojených byl ale stále vysoký – 92 procent.

GRAF 7

SPOKOJENOST S BYDLENÍM

N=100, 4 chybějící odpovědi

Dva roky po nastěhování se oproti stavu po jednom roce zvýšil podíl respondentů, kteří vnímali potíže s **plněním vybraných podmínek nájemní smlouvy**. Znametně **přibylo domácností, které měly potíže se včasným hrazením nájemného a nevytváření dluhu** – po jednom roce uvedlo tento problém 20 procent respondentů, po dvou letech už 30 procent. Mírně vzrostly i podíly respondentů se všemi dalšími sledovanými potížemi týkajícími se plnění nájemní smlouvy – naplňováním podmínky, aby byt neobývaly osoby bez oprávnění k jeho užívání; hrazením způsobených škod a s údržbou bytu či domu; a s dodržováním nočního klidu a bezkonfliktním soužitím se sousedy.

GRAF 8

POTÍŽE PŘI PLNĚNÍ VYBRANÝCH PODMÍNEK NÁJMU

Znění otázky: Činilo Vám za posledních 12 měsíců potíže plnění následujících podmínek nájemní smlouvy v sociálním bytě?

N=104

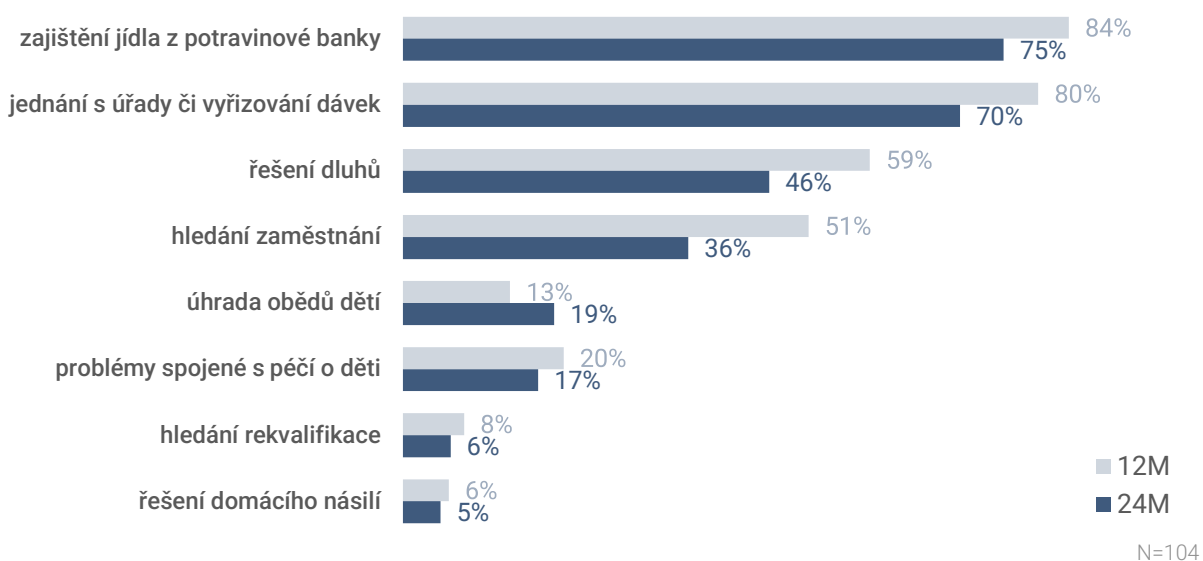
4.2 Podpora

Využívání podpůrných služeb zabydlenými domácnostmi mělo v průběhu času klesající tendenci. Mezi situací jeden rok po nastěhování a stavem dva roky po nastěhování se snížil podíl respondentů, kteří využívali všechny sledované druhy sociální podpory. Zvýšil se pouze počet domácností, které dostávaly příspěvek na úhradu obědů dětí. **Výraznější pokles nastal u využití podpory ze strany sociálních pracovníků při hledání zaměstnání** (z 51 procent na 36 procent; 15 p. b. – pro kontext: respondentů se zdrojem příjmu z placené práce stoupl za tuto dobu o 2 p. b., z 35 procent na 37 procent (viz níže). Pokles využití této podpory tedy nelze jednoduše odůvodnit tím, že by další pomoc s hledáním zaměstnání nebyla potřebná. K většímu snížení došlo také u využívání poradenství k řešení dluhů (z 59 procent na 46 procent; 13 p. b.)

V průběhu prvního roku po nastěhování využily zabydlené domácnosti v průměru 3,2 sledovaných podpor, během druhého roku se průměr snížil na 2,7. Během prvních 12 měsíců v sociálním bytě využilo jednu až dvě podpůrné služby 32 procent domácností, 3 a více 65 procent, žádnou podporu nevyužilo 3 procenta. Během dalších 12 měsíců využilo jednu až dvě podpůrné služby 43 procent domácností, 3 a více 49 procent, žádnou podporu nevyužilo 8 procent.

GRAF 9

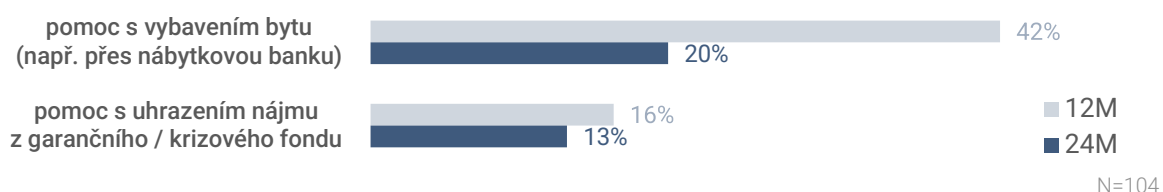
VYUŽÍVÁNÍ PODPŮRNÝCH SLUŽEB (I)

V průběhu času (mezi obdobími 12 měsíců a 24 měsíců od nastěhování) také **kleslo využívání podpůrných služeb přímo spojených s bydlením**. Výrazněji pokleslo využití pomoci s vybavením bytu např. přes nábytkovou banku, i během druhého roku bydlení však tuto podporu využila pětina domácností. Ukazuje se, že vybavování bytu může být déle trvající proces. Mírně se snížil podíl domácností, které využily pomoc s uhrazením nájmu z garančního či krizového fondu.

GRAF 10

VYUŽÍVÁNÍ PODPŮRNÝCH SLUŽEB (II)

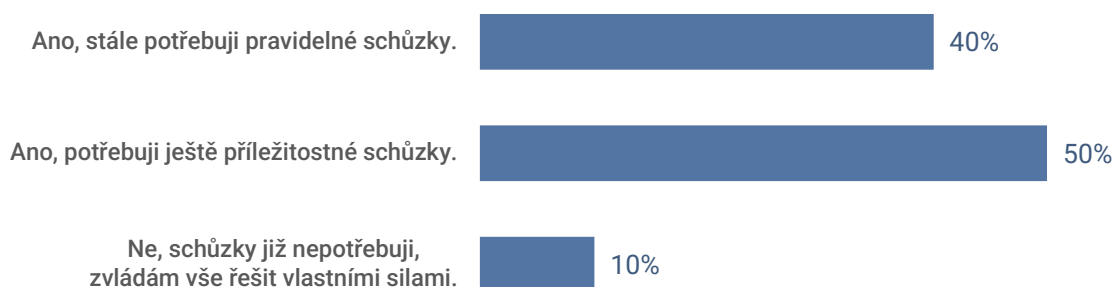

Celkově **za dva roky** bydlení využilo **pomoc s uhrazením nájmu z garančního či krizového fondu 24 procent domácností**. Šest procent domácností dostalo tuto finanční podporu v prvním i druhém roce bydlení. Pomoc s vybavením bytu využila celkově polovina domácností.

Po dvou letech od nastěhování do sociálního bytu respondenti odpovídali na to, jestli mají zájem o **pokračování spolupráce se sociálním pracovníkem**. Pouze 10 procent zástupců zabydlených domácností odpovědělo, že schůzky či konzultace se sociálním pracovníkem již nepotřebuje a zvládá vše řešit vlastními silami. Zbýlých **90 procent respondentů nadále vnímalo potřebu podpory sociálního pracovníka** (40 procent uvedlo, že by potřebovalo pravidelné schůzky, 50 procent příležitostně).¹²

GRAF 11

ZÁJEM O POKRAČOVÁNÍ SPOLUPRÁCE SE SOCIÁLNÍM PRACOVNÍKEM

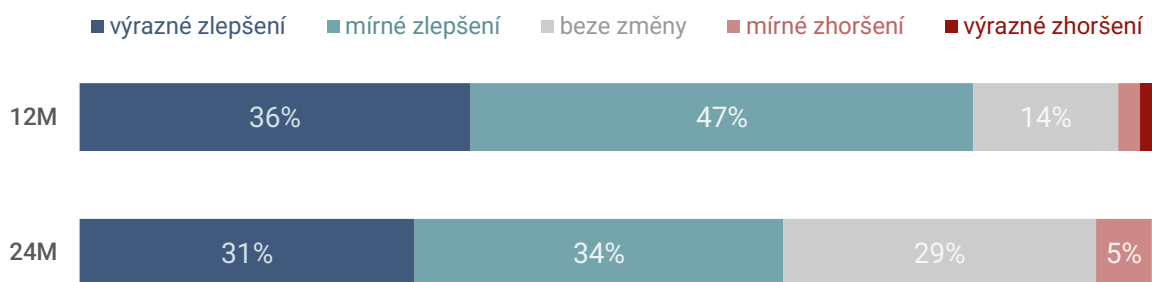

N=101, 3 chybějící odpovědi

Zajímavý je v tomto směru také pohled sociálních pracovníků, kteří v dotazníku po jednom roce i po 2 letech hodnotili nejdůležitější změny u svých klientů – zástupců zabydlených domácností. Po jednom roce vyšla jako nejčastěji pozorovaná změna motivace zlepšovat svou životní situaci – zlepšení v tomto směru viděli sociální pracovníci u 83 procent klientů. Po dvou letech se dle odpovědí sociálních pracovníků **podíl osob, u kterých došlo k nárůstu motivace zlepšovat svou situaci, snížil na 65 procent**. Přibýlo především klientů, kde motivace zůstala beze změny.

GRAF 12

MOTIVACE ZLEPŠOVAT SVOU ŽIVOTNÍ SITUACI

N=96, 8 chybějících odpovědí

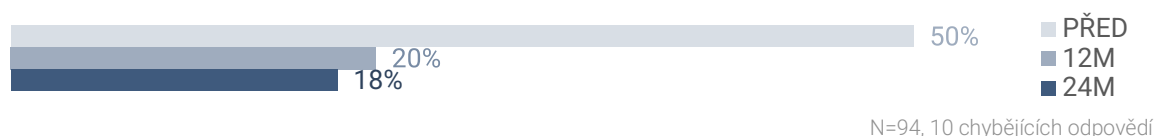
¹² Odpovědi na tuto otázku mohlo ovlivnit, že dotazník se zástupcem podpořené domácnosti vyplňoval jeho sociální pracovník.

4.3 Zdraví

Výrazný vliv mělo zabydlení na **psychické rozpoložení** dotazovaných zástupců domácností. **Velký skok nastal mezi obdobím před nastěhováním do sociálního bytu a obdobím jednoho roku po nastěhování.** Výrazně ubylo osob, které se dle Kesslerovy škály psychosociální tísně (index K6)¹³ pohybovaly v pásmu vysoké úrovně stresu, která odpovídá míře stresu při vážném duševním onemocnění. Před stěhováním to v našem vzorku bylo 50 procent respondentů, 12 měsíců po přestěhování jen 20 procent. **Další rok stabilního bydlení v sociálním bytě vedl k udržení změny –** podíl respondentů v pásmu vysoké úrovně stresu klesl nepatrně o další 2 p. b. na 18 procent.¹⁴

GRAF 13

PODÍL OSOB V PÁSMU VYSOKÉ ÚROVNĚ STRESU (INDEX K6)

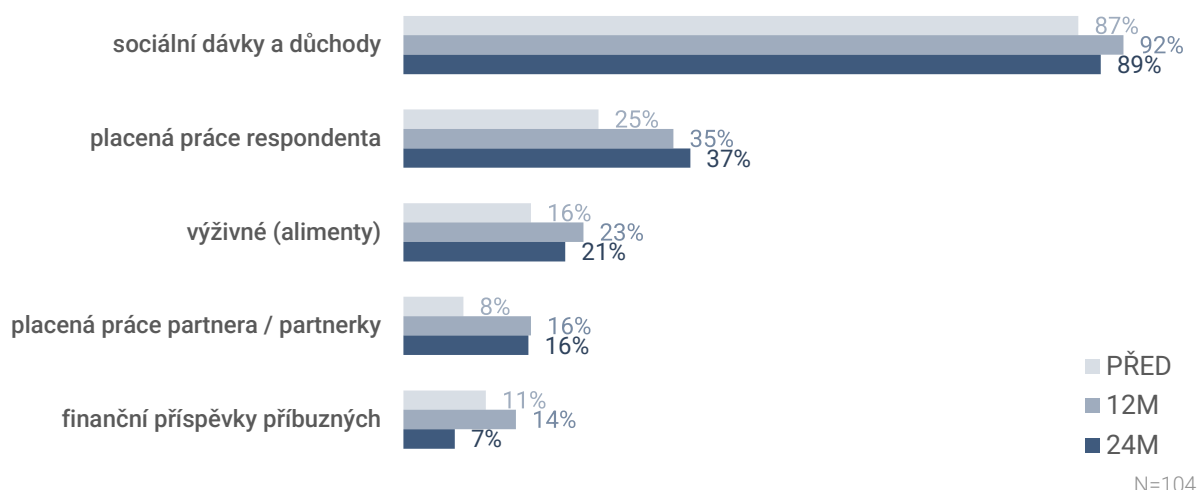

4.4 Zaměstnání a finance

Zdroje příjmu domácností se v průběhu sledovaných časových momentů (před nastěhováním, po jednom roce, po dvou letech) měnily jen mírně. Naprostá většina domácností měla v rámci svých příjmů sociální dávky nebo důchody, jejich podíl osciloval kolem 90 procent. **Největší růst nastal u podílu placené práce respondentů –** před stěhováním ji mělo 25 procent dotázaných, 12 měsíců po nastěhování 35 procent (nárůst o 8 p. b.), dva roky po stěhování vzrostl podíl pracujících respondentů ještě o další 2 p. b. na 37 procent.

GRAF 14

ZDROJE PŘÍJMU DOMÁCNOSTÍ

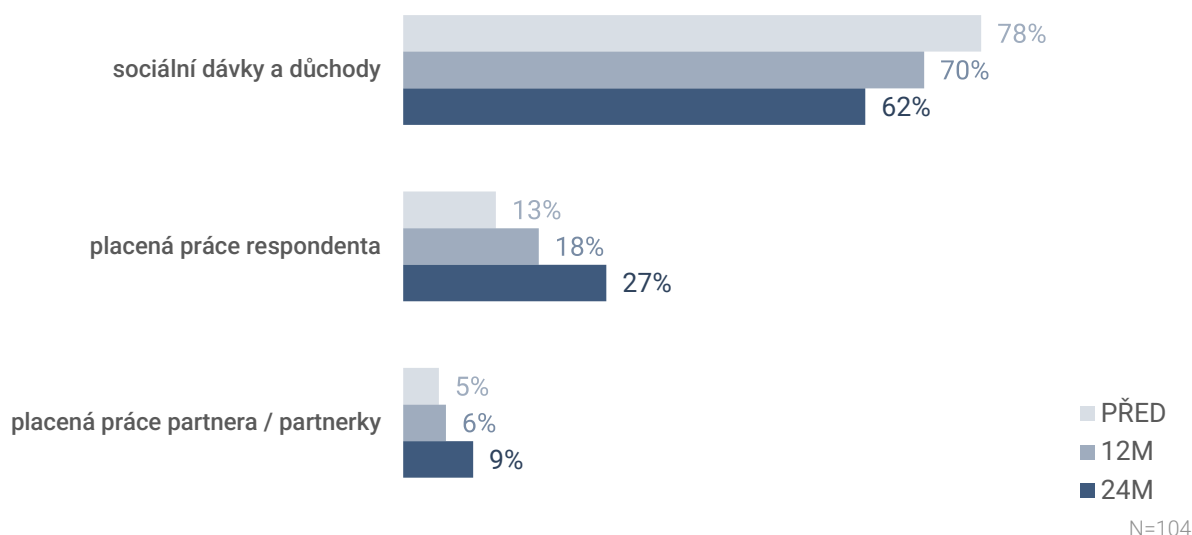
¹³ Index K6 (více informací např. zde: [Kessler Psychological Distress Scale \(K6+\)](#)) zahrnuje posouzení míry výskytu negativních pocitů. Zjišťováno je, jak často respondent během posledních 30 dnů: měl nervy, byl nervózní; se cítil zoufalý; byl neklidný či nesoustředěný; byl v takové depresi, že mu nic neudělalo radost; měl pocit, že všechno je příliš složité; si připadal k ničemu / bezcenný.

¹⁴ Pro porovnání – podíl dospělých obyvatel USA v pásmu vysoké úrovně stresu byl dle měření indexu K6 v roce 2017 odhadován na 3,7 procent: [Distribution of K6 total scores in the US general populations between 1997–2017 \(nature.com\)](#).

Ke změnám v průběhu času došlo i v identifikaci hlavního zdroje příjmu domácnosti. **Setrvale klesal podíl respondentů, kteří uvedli jako hlavní zdroj domácnosti sociální dávky nebo důchody** (ze 78 procent před nastěhováním až na 62 procent dva roky po nastěhování). Naopak **kontinuálně rostl podíl placené práce respondenta jako hlavního příjmu** (ze 13 procent před nastěhováním postupně na 18 procent jeden rok po nastěhování až na 27 procent dva roky po nastěhování). **Větší skok v tomto směru nastal až během druhého roku zabydlení.**

GRAF 15

HLAVNÍ ZDROJ PŘÍJMU DOMÁCNOSTÍ

V čase se vyvíjel i **počet dní v měsíci**, kdy byli dotazovaní **úplně bez peněz**. Zásadní skok nastal už po roce bydlení – v předchozím bydlení to bylo v průměru 6,3 dne, 12 měsíců po přestěhování 3,1 dne. Další rok bydlení v sociální bytě už posun nepřinesl – 2 roky po přestěhování byly domácnosti průměrně bez peněz 3 dny.

GRAF 16

PRŮMĚRNÝ POČET DNÍ V MĚSÍCI BEZ PENĚŽ

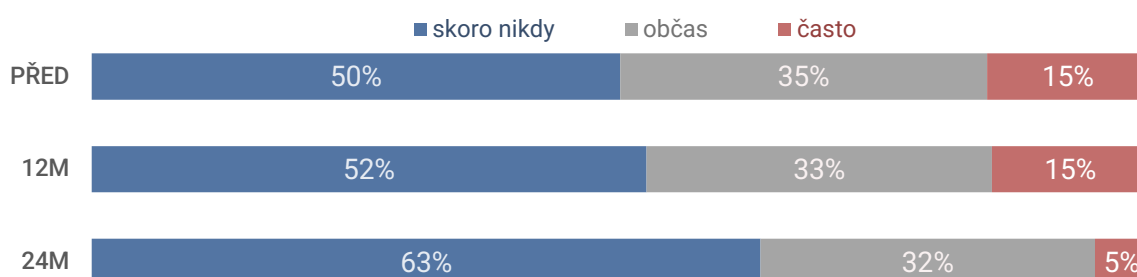

4.5 Sociální inkluze a komunitní integrace

V průběhu času můžeme také sledovat vývoj sociálního začlenění či pocitu osamělosti.¹⁵ Respondentů jsme se ptali, jestli jim **chybí kontakt s dalšími lidmi** – před stěhováním tento pocit občas nebo často pociťovala polovina dotázaných, jeden rok po nastěhování se podíl mírně zmenšil na 48 procent, po dvou letech od nastěhování došlo k dalšímu snížení – na 37 procent. Zdá se tedy, že **stěhování do sociálního bytu většinou pocit osamělosti neprohlubovalo**, naopak se podíl zástupců domácností s chybějícím sociálním kontaktem snížil.

GRAF 17

POCIT CHYBĚJÍCÍHO KONTAKTU S DALŠÍMI LIDMI (I)

N=98, 6 chybějících odpovědí

Pocit chybějícího kontaktu s dalšími lidmi v průběhu času klesl jak u vícečlenných domácností, tak i u jednočlenných. U jednočlenných domácností byl rozdíl situace před nastěhováním a po 2 letech od nastěhování výraznější – podíl respondentů s nedostatkem kontaktu klesl z 58 procent na 40 procent (rozdíl 18 p. b.) U jednočlenných domácností byl tento projev osamělosti před stěhováním více rozšířený než u vícečlenných domácností. U nich podíl respondentů s nedostatkem kontaktu klesl z 45 procent na 34 procent (rozdíl 11 p. b.)

GRAF 18

POCIT CHYBĚJÍCÍHO KONTAKTU S DALŠÍMI LIDMI (II)

Vnímání pocitu chybějícího kontaktu s dalšími lidmi „občas“ nebo „často“

N=98, 6 chybějících odpovědí

¹⁵ Výsledky v této části je ovšem nutné brát s určitou rezervou. Sledované domácnosti se do sociálních bytů nastěhovaly v průběhu let 2019 až 2021. Vnímání sociálního začlenění a osamělosti mohla výrazně **ovlivnit pandemie nemoci covid-19** a různá restriktivní opatření, která byla nejintenzivnější v letech 2020 a 2021.

U respondentů také s průběhem času rostla účast na volnočasových aktivitách. Postupně v čase přibývalo respondentů, kteří v uplynulém měsíci před dotazováním navštívili restauraci, hospodu či kavárnu (z 18 procent před stěhováním na 28 procent po roce od nastěhování až na 44 procent dva roky po nastěhování). Výrazný skok nastal u účasti na sousedském či jiném setkání mezi dotazováním rok a dva roky po nastěhování (z 20 procent na 31 procent). Průběžně rostl i podíl těch, kteří provozovali venkovní sport či navštívili kino, divadlo či koncert.

GRAF 19

ÚČAST NA VOLNOČASOVÝCH AKTIVITÁCH

